

OPORAVAK, INKLUSIJA, ODRŽIVOST

Bilten br. 12 →

JUL 2022.



**PREPOROD
INVESTICIJA
PODRŠKA
ODRŽIVOST
KOORDINACIJA
ZAPOSLENOST
BLAGOSTANJE
JEDNAKOST
OŽIVLJAVANJE
EKONOMIJA**

O Biltenu

INDEP je u okviru projekta „Oporavak za održivost“ propratio sprovođenje Paketa ekonomskog oporavka i informisao je građane Republike Kosovo o merama sadržanim u ovom paketu. Duž 12 meseci praćenja, biltentima, infograficima, izveštajima o praćenju, analizama i drugim informativnim materijalima, INDEP je nastojao da informiše građane o pogodnostima podsticajnog paketa, preporučio je Vladi Kosova dalje korake i propratio primenu ovog paketa. Nalazi i druge informacije koje je otkrio INDEP imali su za cilj da poboljšaju primenu i stvore dugoročnu održivost, pored

zelenog oporavka koji bi trebalo da imamo u Republici Kosovo.

U dvanaestom izdanju biltena, predstavljamo informacije o sprovođenju mera Paketa ekonomskog oporavka, karakteristikama koje su ove mere imale i njihovom uticaju. Među ovim merama, vredno je napomenuti da nisu sve pronašle odgovarajuću primenu i da se očekuje da budu u potpunosti realizovane tokom preostalog perioda sprovođenja paketa. Razlog za to je činjenica da bi primena ovih mera pomogla građanima, i pored problema uzrokovanih pandemijom KOVIDA-19.

MERA 1 → PODRŠKA ZAPOŠLJAVANJU

Svrha prve mере Paketa ekonomskog oporavka bilo je pružanje pomoći sektoru zapošljavanja, kako bi se ublažila šteta izazvana pandemijom KOVIDA-19. Stoga, njegove pod-mere takođe pružaju pomoć i grantove najpogođenijim sektorima i pojedincima. Vraćanje na radno mesto je bilo posebno moguće za zaposlene koji su održavali vezu sa prethodnim poslodavcem. Obavezne mere socijalnog distanciranja, kao što su ostanak kod kuće i zatvaranje, imale su relativno mali efekat na oporavak kada je reč o zaposlenju, dok je širenje virusa imalo veći. Upravo to ukazuje da će vraćanje na posao i otvaranje novih radnih mesta biti lakši i dostižniji po završetku pandemije.

Kada je reč o prvoj mери ovog paketa, koja sadrži sedam pod-mera, ona je stavljena u funkciju 29. jula, kada je počela i primena pod-mere 1.2 Podrška formalizovanim zaposlenima. Prva mera je u celini imala za cilj da dovede do stabilizacije i olakšica za lica koja su izgubila svoje radno mesto i da formalizuje radno mesto osoba uključenih u neformalnu privredu. Ova mera je naišla na ograničenu primenu, imajući u vidu da sve njene mере nisu u potpunosti ispunjene, međutim pošto paket nema precizan datum završetka, u narednim mesecima možemo očekivati produžetak primene ovih mera.



MERA 2 → OŽIVLJAVANJE PRIVREDE I PROIZVODNJE

Privreda je bila među sektorima koji su najviše pogodjeni globalnom krizom izazvanom pandemijom poslednjih meseci. Razlog za to bilo je ograničena sloboda kretanja, zatvorene granice i otežani uslovi života. Kako bi se prevazišla nanesena šteta mora se podržati upravo privreda, imajući u vidu da okuplja sve ostale sektore. Shodno tome, u Paketu ekonomskog oporavka, druga integrisana mera podrazumeva podršku privredi i proizvodnji, a za ovu meru je izdvojeno ukupno 108 miliona evra. Očekuje se da će ovaj iznos biti raspoređen u šest podmera, koje su navedene u nastavku:

1. Subvencionisanje investicionih zajmova
2. Podrška privrednim subjektima za pristup finansijama
3. Ulaganja u IT i inovacije
4. Podrška izvozu
5. Revitalizacija sela kroz poljoprivredu i agroturizam
6. Oporavak ugostiteljstva i zatvorenih privrednih subjekata

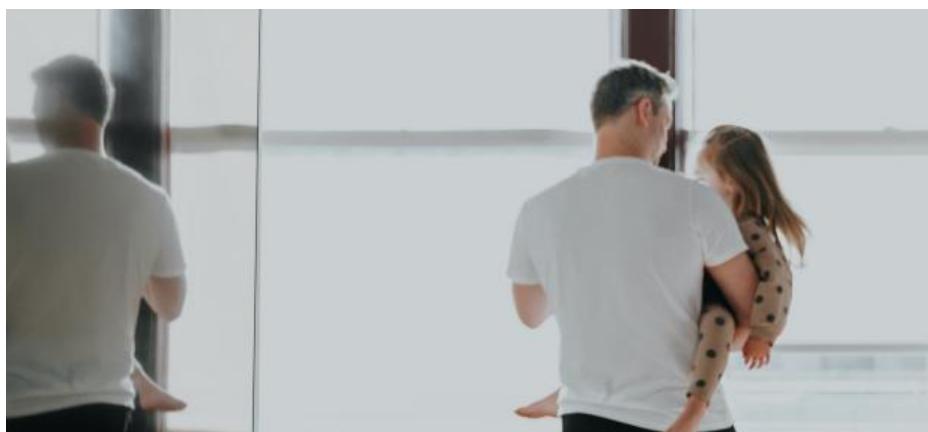
Druga mera Paketa ekonomskog oporavka sastoji se od aktivnosti usmerenih na poboljšanje strukture sastava BDP-a favorizovanjem pojedinih privrednih sektora, posebno proizvodnje i poboljšanjem trgovinskog bilansa zemlje. Međutim, primena druge mere Paketa ekonomskog oporavka zabeležila je delimičnu primenu u poslednjih 12 meseci. Delimična primena je učinila da efekti ove mере ne budu previše vidljivi i ne ponude održiv oporavak kategorija korisnika ove mере. Međutim, ekonomski efekti koje ove mере nose u sebi, nastupaju tek nakon dužeg perioda, pa daljom primenom paketa efekti koje su ove mере nameravale da proizvedu, mogu postati još vidljiviji i mogu obezbediti ekonomsku stabilnost i osigurati ekonomski razvoj.



MERA 3 → PODRŠKA PORODICI

Pandemija KOVIDA-19 teško je narušila privredu svake zemlje, izazivajući štetu i poteškoće u svakoj porodici. Smrt izazvana pandemijom i drugim zdravstvenim posledicama nanela je štetu porodici i društvu u emotivnom, ekonomskom i socijalnom smislu. Paket ekonomskog oporavka, kao treća mera, predviđa podršku porodici, kojoj je posvetio ukupno 50 miliona evra. Ovim sredstvima, Vlada Kosova je imala za cilj da ublaži tešku situaciju koju je pandemija donela na prag svake porodice u Republici Kosovo.

Treća mera Paketa ekonomskog oporavka, jedna je od mera koja je našla najveću primenu. Razlog za to je činjenica da je svaka pod-mera ove mere počela da se sprovodi, a neke od njih su već završene, dok su podrška porodiljama, dečji dodaci i reforma socijalne pomoći mere i dalje u toku. Treća mera je u suštini bila socijalnog karaktera, sa glavnim ciljem da podrži porodice pet najranjivijih delova društva, kao što su porodice koje su korisnici socijalne pomoći, penzioneri, porodice koje su izgubile glavu porodice zbog KOVIDA-19, nezaposlene porodilje i porodice sa zajmovnim poteškoćama. Sa socijalne tačke gledišta, ova mera je imala efekta znajući da je novac dodeljen kategorijama koje su se za nju kvalifikovale, shodno uslovima propisanim za ostvarivanje prednosti pod-mera treće mere.



MERA 4 → PODRŠKA ZA JAVNOST

Kada je reč o prirodi pomoći, četvrtom merom su uloženi naporи da se, kroz pandemiju, poboljšaju uslovi usluga i doprinese dugoročnoj održivosti u javnim sektorima kao što su zdravstvo, obrazovanje, kultura i sport, bezbednost i javna preduzećа. Takođe, i dijaspora je dobila olakšice kroz ovu merу, pokrivanjem troškova graničnih polisa, tokom njihovog boravka u Republici Kosovo. Za ovu merу je ukupno izdvojeno 112 miliona evra, od čega je veliki deo do sada delimično stavljen u primenu u našoj zemljи.

Podrška javnosti je mera koja nije pružila doprinos kada je reč o zelenom aspektu, dok je u socijalnom imala ograničen uticaj. U celini, karakter paketa, uključujući i ovu merу, nije imao za cilj dugoročni oporavak i preporod koji bi služio održivom razvoju, već je bio usmeren na to da poboljša aktuelne poteškoće, omogućavajući samo mesečne olakšice. Takva karakteristika je učinila da paket do sada nije dao previše vidljive efekte, čemu se usprotivio i sam INDEP, upravo zbog činjenice da su dugoročna održivost i ekonomski razvoj važniji od prevazilaženja poteškoćа i postizanja socijalnog mira na samo nekoliko meseci.



MERA 5 →

ULAGANJE U INFRASTRUKTURU I ŽIVOTNU SREDINU

Investicije u infrastrukturu i životnu sredinu, u čijem je fokusu sektor energetike, mogu poboljšati kvalitet života jedne zemlje, životnu sredinu i mogućnosti. Razlog za to je što će se unapređenjem infrastrukture i energetskom tranzicijom, stvoriti uslovi za nova ulaganja stranih investitora, ali i domaćih. Takođe, stvaranjem održive infrastrukture i usmeravanjem energetskog sektora ka zelenim resursima, doprinosimo životnoj sredini i zaštiti životne sredine.

Peta mera Paketa ekonomskog oporavka okarakterisana je i smatra se jednom od glavnih mera ovog paketa. Razlog za to je činjenica da bi smer ove mere, mogao imati karakter zelenog oporavka, doprinoseći oporavku od pandemije, i istovremeno stvarajući nova radna mesta, bolju infrastrukturu, nove proizvodne kapacitete iz obnovljivih izvora energije i energetsku stabilnost. Međutim, ova mera je do sada našla na vrlo malu primenu, u najmanju ruku, tako da njeni efekti nisu vidljivi i nisu doneli poboljšanje situacije. Videvši primere iz drugih zemalja koje su iskoristile pandemiju da ozelene sektore svoje države, INDEP je od početka predlagao da Republika Kosovo krene istim putem, a peta mera je bila adekvatna da omogući takvu tranziciju.



ZAKLJUČCI I PREPORUKE →

- Paket ekonomskog oporavka i mera koje sadrži, su od početka realizacije našli na ograničenu primenu. Uticaj ovog paketa imao je socijalne i ekonomske efekte, međutim ovaj uticaj nije bio dugoročan i nije obezbedio održiv i zeleni oporavak. Tako nešto učinilo je ovaj paket sličnim prethodnim podsticajnim paketima u Republici Kosovo, koji je nastavio da se udaljava od istinskog rešenja problema koje je pandemija KOVIDA-19 donela u našoj zemlji.
- Sprovodenje mera od početka primene paketa, do danas, ne teče paralelno, a dok se jedna mera realizuje intenzivnije, druga mera zaostaje. Bilo bi vrlo delotvorno kada bi sve mere isle paralelno i zajedno, kako bi se osigurala moguća kohezija i sinergije. Upravo bi se na taj način postiglo uključivanje građana koji će ostvariti koristi od mera paketa.
- Vlada Kosova treba da nastavi sa primenom paketa, omogućavajući punu realizaciju svih mera. Razlog za to je činjenica da je izradom paketa prvo bitno planirano postizanje njihovih efekata potpunom primenom svih mera, a ne njihovom ograničenom primenom. Stoga, puna primena paketa treba da predstavlja jedan od glavnih prioriteta Vlade Kosova u narednim mesecima.

- Osmišljavanje novog podsticajnog paketa, u čijem se središtu nalazi zeleni oporavak, trebalo bi da se dogodi u najkraćem mogućem roku. Krizu uzrokovanoj pandemijom KOVIDA-19, dodatno podržanu povišicom cene i inflacijom, mora propratiti paket koji će olakšati poteškoće građana, stvoriti nova radna mesta i pružiti dugoročnu održivost svima. Iskorišćavanje pandemije za unapređenje drugih procesa, kao što su energetska tranzicija, otvaranje novih radnih mesta i ekonomski razvoj, trebalo bi da se pretoči u podsticajne pakete koji bi pre svega išli u korist građana, a zatim postizanja ciljeva koje Republika Kosovo ima.



USAID
NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA

B | T | D The Balkan Trust
for Democracy
A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

„Ovaj projekat podržava Balkanski fond za demokratiju (BTD), projekat Nemačkog Maršalovog fonda Sjedinjenih Država i američkog naroda, preko Agencije Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj (USAID), a sprovodi ga Institut za razvojnu politiku – INDEP. Stavovi i mišljenja izneti u njemu ne odražavaju nužno stavove ili mišljenja BTD, GMF, USAID-a ili Vlade SAD-a.”